USNESENÍ SOUDU (pátého rozšířeného senátu)

28. června 2004 *

Ve věci T-342/99 DEP,

Airtours plc, zastoupená M. Nicholsonem, solicitiorem, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

navrhovatelka,

proti

Komisi Evropských společenství, zastoupené R. Lyalem, jako zmocněncem, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

odpůrkyni,

jejímž předmětem je návrh na určení výše nákladů řízení, které mají být nahrazeny Komisí Airtours plc na základě rozsudku Soudu ze dne 6. června 2002, Airtours *v.* Komise (T-342/99, Recueil, s. II-2585),

* Jednací jazyk: angličtina.

SOUD PRVNÍHO STUPNĚ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
(pátý rozšířený senát),

ve složení P. Lindh, předsedkyně, R. García-Valdecasas, J. D. Cooke, P. Mengozzi a M. E. Martins Ribeiro, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: H. Jung,

vydává toto

Usnesení

Skutkový stav, řízení a návrhy účastníků řízení

1 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 2. prosince 1999 Airtours plc (nyní s obchodní firmou My Travel Group plc) podala žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise ze dne 22. září 1999 prohlašujícímu spojení podniků neslučitelné se společným trhem a s dohodou o Evropském hospodářském prostoru (věc IV/M.1524 – Airtours *v.* First Choice, dále jen „Rozhodnutí") zveřejněnému pod číslem 2000/276/ES (Úř. věst. 2000, L 93, s. 1).

2 Rozsudkem ze dne 6. června 2002, Airtours *v.* Komise (T-342/99, Recueil, s. II-2585, dále jen „rozsudek Airtours") Soud Rozhodnutí zrušil a uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

3 Dopisem ze dne 10. září 2002 žádala navrhovatelka Komisi o náhradu částky 1 464 441,55 liber šterlinků (GBP) za odměny vyplacené svým poradcům a jiné výdaje kromě daně z přidané hodnoty (DPH), ke které se připočte částka 253 543,47 GBP za DPH, tj. celkové částky ve výši 1 717 985,02 GBP.

4 Dopisem ze dne 14. října 2002 Komise tuto žádost zamítla z důvodu, že není odůvodněná a učinila protinávrh na náklady řízení vynaložené Airtours ve výši 130 000 GBP.

5 Dopisem ze dne 30. ledna 2003 navrhovatelka Komisi uvedla důvody, pro které považuje požadované částky za oprávněné, a odmítla návrh na zaplacení částky 130 000 GBP.

6 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 4. února 2003 podala navrhovatelka návrh na určení výše nákladů řízení, kterým Soud vyzvala, aby na základě článku 92 jednacího řádu určil celkovou částku nahraditelných nákladů řízení ve výši 1 464 441,55 GBP za odměny a jiné výdaje kromě DPH, a 253 543,47 GBP za DPH, tj. celkovou částku 1 717 985,02 GBP.

7 Písemným podáním došlým kanceláři Soudu dne 18. března 2003 předložila Komise své vyjádření a vyzvala Soud, aby stanovil celkovou částku nahraditelných nákladů řízení včetně výdajů souvisejících s tímto řízením na 170 000 GBP.

Právní otázky

8 Navrhovatelka se na podporu svého návrhu na určení nákladů řízení dovolává v podstatě dvou argumentů. Zaprvé uplatňuje, že má obdobně jako v anglickém procesním právu v projednávané věci nárok na velkorysé určení nákladů řízení. Zadruhé tvrdí, že požadovaná částka splňuje kritéria stanovená v judikatuře v oblasti nahraditelných nákladů řízení a pokrývá náklady řízení, které v projednávané věci musely nutně vzniknout.

A – *K nároku na velkorysé určení nákladů řízení*

Argumenty účastníků řízení

9 Navrhovatelka uplatňuje, že má nárok na velkorysé určení nákladů řízení. Soudí, že při stanovení částky nahraditelných nákladů řízení je třeba zohlednit přísnost kritiky Soudu vůči Rozhodnutí (rozsudek Airtours, bod 294). Zdůrazňuje rovněž, že při určení této částky je třeba zohlednit nutnost účinného soudního přezkumu, zvláště v rámci kontroly spojování podniků, a k tomuto bodu uvádí tiskovou zprávu Komise po vyhlášení rozsudku Airtours, několik článků vyšlých v tisku, jakož i zprávu zveřejněnou dne 23. července 2002 Výborem pro Evropskou unii britské Sněmovny lordů.

10 Navrhovatelka tvrdí, že má obdobně jako v anglickém procesním právu nárok na náhradu z titulu odškodnění. Je tedy třeba nahradit jí veškeré náklady řízení vzniklé v souvislosti se žalobou, ledaže by byly nepřiměřeně vysoké nebo by byly nepřiměřeně vynaloženy. Pokud by tomu totiž bylo jinak, přispělo by to k odrazení procesních subjektů od podání žaloby nebo by je to podněcovalo k tomu, aby nevynakládaly mnoho výdajů, tak, že by Soud nemohl disponovat veškerými faktickými, ekonomickými a právními skutečnostmi, které mu umožňují dostatečným způsobem vykonávat jeho přezkum.

11 Komise poukazuje na to, že judikatura neupravuje možnost zvýšit náklady řízení jako sankci účastníkovi řízení, který byl ve sporu neúspěšný.

Závěry Soudu

12 Podle čl. 92 odst. 1 jednacího řádu:

„V případě sporu o výši náhrady nákladů řízení rozhodne na návrh dotčeného účastníka řízení a po vyjádření druhého účastníka řízení Soud, a to usnesením, proti kterému nelze podat opravný prostředek."

13 Podle čl. 91 písm. b) jednacího řádu jsou „nutné výdaje vynaložené účastníky řízení v souvislosti s řízením, zejména výdaje na cestu a pobyt a odměny zmocněncům, poradcům nebo advokátům", považovány za náklady řízení, které se nahrazují. Z tohoto ustanovení vyplývá, že náklady řízení, které jsou nahrazovány, jsou omezeny jednak na ty, které byly vynaloženy pro účely řízení před Soudem, a jednak

na ty, které byly pro tyto účely nezbytné (usnesení Soudu ze dne 24. ledna 2002, Groupe Origny *v.* Komise, T-38/95 DEP, Recueil, s. II-217, bod 28, a ze dne 6. března 2003, Nan Ya Plastics a Far Eastern Textiles *v.* Rada, T-226/00 DEP a T-227/00 DEP, Recueil, s. II-685, bod 33).

14 Podle těchto zásad nemůže částka nahraditelných nákladů řízení přesáhnout částku nutných výdajů, které byly vynaloženy navrhovatelkou v řízení před Soudem. Navrhovatelka se tedy nemůže dovolávat obsahu rozsudku Airtours, stanovisek Komise nebo britské Sněmovny lordů v návaznosti na tento rozsudek, nebo obecněji nezbytnosti účinného soudního přezkumu, aby dosáhla víc, než na co má podle čl. 91 písm. b) jednacího řádu nárok.

15 Kromě toho je na místě uvést, že pravidla použitelná pro určení částky nahraditelných nákladů řízení jsou definována v jednacím řádu a nemohou být analogicky dovozována z anglického procesního práva dovolávaného navrhovatelkou.

16 Částku nahraditelných nákladů řízení v projednávaném případě je tedy třeba hodnotit podle čl. 91 písm. b) jednacího řádu.

B – *K určení částky nahraditelných nákladů řízení*

17 Podle ustálené judikatury není soud Společenství oprávněn určit výši odměn, které mají být zaplaceny účastníky řízení jejich vlastním advokátům, ale je oprávněn určit, do jaké výše mají být tyto odměny nahrazeny účastníkem řízení, kterému bylo uloženo nahradit náklady řízení. Při rozhodnutí o návrhu na určení výše nákladů

řízení není Soud povinen vzít v úvahu vnitrostátní sazebník stanovící odměny advokátů ani případnou dohodu v tomto ohledu uzavřenou mezi dotyčným účastníkem řízení a jeho zmocněnci nebo poradci (usnesení Soudu ze dne 8. listopadu 1996, Stahlwerke Peine-Salzgitter *v.* Komise, T-120/89 DEP, Recueil, s. II-1547, bod 27, a ze dne 10. ledna 2002, Starway *v.* Rada, T-80/97 DEP, Recueil, s. II-1, bod 26).

18 Podle ustálené judikatury je též v případě neexistence předpisů Společenství, které by měly povahu sazebníku, Soud povinen okolnosti věci posoudit volně s přihlédnutím k účelu a povaze řízení, jeho významu z hlediska práva Společenství, jakož i obtížím ve věci, rozsahu práce, kterou si soudní řízení vyžádalo od zúčastněných zmocněnců nebo poradců, a ekonomickým zájmům, které spor pro účastníky řízení představoval (usnesení předsedy třetího senátu Soudního dvora ze dne 26. listopadu 1985, Leeuwarder Papierwarenfabriek *v.* Komise, 318/82 DEP, Recueil, s. 3727, bod 3, a výše uvedené usnesení Starway *v.* Rada, bod 27).

1. *K předmětu a povaze sporu, jeho významu z hlediska práva Společenství, jakož i obtížím ve věci*

Argumenty účastníků řízení

19 Navrhovatelka uplatňuje, že předmět a povaha sporu vznesly v projednávaném případě nové a komplexní ekonomické a právní otázky, což vysvětluje délka Rozhodnutí, žaloby a rozsudku. Rovněž zdůrazňuje, že rozsudek Airtours měl zásadní vliv na oblast kontroly spojování podniků jak z hlediska definice pojmu kolektivního dominantního postavení, tak i z hlediska účinnosti soudního přezkumu, jak vyplývá z řady článků v tisku a právní teorie, které následovaly po tomto rozsudku. Navrhovatelka zvláště poznamenává, že se Soud zejména

nespokojil s tím, aby mechanicky převzal test stanovený v rozsudku Soudu ze dne 25. března 1999, Gencor *v.* Komise (T-102/96, Recueil, s. II-753), nýbrž využil údajů projednávaného případu k rozvinutí a upřesnění testu uplatnitelného na situace kolektivního dominantního postavení, pokud jde zejména o otázku, zda může Komise zakázat spojení podniků, když je dotčený trh oligopolní a nekoluzivní.

20 Komise uznává, že spor vznesl mnoho faktických a právních otázek. Nemá nicméně za to, že věc měla rozhodující vliv na vývoj práva Společenství. Co se týče definice kolektivního dominantního postavení, Komise tvrdí, že hlavní prvky tohoto pojmu již byly zkoumány ve výše uvedeném rozsudku Gencor *v.* Komise a že o nich bylo široce pojednáno v základních právních dílech. Navrhovatelka tak nemůže tvrdit, že Komisi uvedla „na správnou cestu" této judikatury poté, co se pokusila uplatnit nová kritéria v Rozhodnutí, neboť se toto tvrzení zakládá na chybném a tendenčním výkladu Rozhodnutí. Komise však uznává, že existoval názorový rozdíl o povaze mechanismu protiopatření, relativně méně významné otázky. Co se týče účinnosti soudního přezkumu, Komise nechápe, do jaké míry má mít projednávaná věc zvláštní význam, neboť podrobné zkoumání, které Soud provedl, odpovídá zkoumání, které provádí v rámci jakékoliv žaloby. Kromě toho Komise uplatňuje, že i kdyby zkoumání takové věci vyžadovalo značnou práci, částka nákladů řízení požadovaná navrhovatelkou se jeví v každém případě jako zvláště přehnaná.

Závěry Soudu

21 Nejprve je namístě uvést, že se žaloba týkala uplatnění nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 ze dne 21. prosince 1989 o kontrole spojování podniků (Úř. věst. L 395, s. 1, opravené znění v Úř. věst. 1990, L 257, s. 13; Zvl. vyd. 08/01, s. 31), a konkrétněji Rozhodnutí Komise přijatého na konci důkladného přezkoumání, kterým byl prohlášen navrhovatelkou oznámený projekt převzetí za neslučitelný se společným

trhem. Navíc kromě obtíží spojených s kontrolou spojení podniků, která vyžaduje výhledovou analýzu relevantního trhu, bylo Rozhodnutí zvláštní tím, že provedení zamýšlené operace bylo zakázáno s odůvodněním, že by vedlo k vytvoření kolektivního dominantního postavení, což předpokládá důkladné zkoumání účinků této operace na hospodářskou soutěž.

22 Dále je třeba zdůraznit, že i když byl pojem kolektivního dominantního postavení v rámci nařízení č. 4064/89 již předmětem dvou rozsudků Soudního dvora a Soudu (rozsudek Soudního dvora ze dne 31. března 1998, Francie a další *v.* Komise, nazvaný „Kali & Salz", C-68/94 a C-30/95, Recueil, s. I-1375, a výše uvedený rozsudek Gencor *v.* Komise), jeho definování a uplatňování zůstává náročné.

23 Projednávaná věc tak vznesla nové otázky týkající se definice a charakteristiky kolektivního dominantního postavení, které není definováno v použitelné právní úpravě, existence tiché koordinace mezi členy dominantního oligopolu, nutnosti stanovit odrazující faktory pro zajištění vnitřní soudržnosti takového oligopolu a – obecněji – stupně důkazu požadovaného Komisí, jestliže zamýšlí zakázat uskutečnění spojení podniků s odůvodněním, že by vedlo k vytvoření kolektivního dominantního postavení, jehož účinkem by bylo významné narušení hospodářské soutěže na společném trhu. V tomto ohledu je namístě uvést, že na rozdíl od věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Gencor, který se týkal vytvoření duopolu pro platinu, surovinu, která je obchodovatelná po celém světě, se projednávaná věc týkala vytvoření oligopolu na trhu sezónních služeb, charakterizovaného zánikem jednoho ze čtyř velkých britských cestovních operátorů. Uplatnění pojmu kolektivního dominantního postavení bylo tedy v rámci projednávané věci náročnější.

24 Dotčená věc byla v důsledku toho významná z hlediska práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže a vznesla četné a komplexní ekonomické a právní otázky, které musely byt zkoumány poradci navrhovatelky v rámci žaloby na neplatnost.

2. *K ekonomickým zájmům, které spor pro účastníky řízení představoval*

Argumenty účastníků řízení

25 Navrhovatelka zdůrazňuje, že převzetí First Choice Airtours bylo oceněno na přibližně 850 milionů GBP, což představuje významný ekonomický zájem, a že se taková operace nemohla uskutečnit z důvodu Rozhodnutí. Navrhovatelka rovněž poukazuje na to, že byla z důvodu plánované fúze zbavena příležitosti růstu a dosažení úspor a synergie. Kromě toho se nemohla zúčastnit konsolidace turistického průmyslu, ke které následně došlo.

26 Komise uznává, že navrhovatelka utrpěla ztrátu příležitosti. Poukazuje však na to, že její finanční zájem lze těžko ohodnotit z důvodu, že bylo málo pravděpodobné, že Airtours bude v důsledku rozsudku Soudu schopna převzít First Choice. Finanční zájem navrhovatelky spočívá především v definování jejího postavení s ohledem na budoucí operace. Účinkem Rozhodnutí v tomto bodě však nebylo vyloučit Airtours z pozdější konsolidace trhu, neboť se tato konsolidace (věci COMP *v.* M.2002 – Preussag *v.* Thomson a COMP *v.* M.2228 – C&N *v.* Thomas Cook) uskutečnila formou přeshraničních fúzí a žádná skutečnost navrhovatelce nebránila v tom, aby takové operace uskutečnila.

Závěry Soudu

27 Je třeba konstatovat, že Rozhodnutí znemožnilo převzetí podniku oceněného na přibližně 850 milionů GBP. V důsledku toho, aniž by bylo nezbytné posuzovat vývoj dotčeného trhu v návaznosti na Rozhodnutí, je na místě se domnívat, že projednávaná věc představovala pro navrhovatelku důležitý ekonomický zájem.

3. *K rozsahu práce, kterou soudní řízení mohlo od poradců navrhovatelky vyžadovat*

a) Obecné úvahy

28 Úvodem Soud uvádí, že z předcházejících úvah vyplývá, že spor mohl skutečně od poradců navrhovatelky vyžadovat značný rozsah práce.

29 Je však třeba uvést, že poradci navrhovatelky již měli rozsáhlou znalost věci, když Airtours zastupovali v důkladném správním šetření. Navrhovatelka tak již v tomto správním řízení uvedla některé argumenty předložené před Soudem, pokud jde zejména o definici trhu a tichou koordinaci mezi členy dominantního oligopolu. Tento důvod může zčásti usnadnit práci a zkrátit dobu věnovanou přípravě žaloby (usnesení Soudu ze dne 8. listopadu 2001, Kish Glass *v.* Komise, T-65/96 DEP, Recueil, s. II-3261, bod 25, a výše uvedené usnesení Nan Ya Plastics a Far Eastern Textiles *v.* Rada, bod 43).

30 Kromě toho je na místě připomenout, že Soudu přísluší, aby zohlednil hlavně celkový počet odpracovaných hodin, které se mohou pro řízení před Soudem jevit jako objektivně nutné nezávisle na počtu advokátů, mezi které mohla být poskytnutá plnění rozdělena (usnesení Soudu ze dne 30. října 1998, Kaysersberg *v.* Komise, T-290/94 DEP, Recueil, s. II-4105, bod 20; ze dne 15. března 2000, Enso-Gutzeit *v.* Komise, T-337/94 DEP, Recueil, s. II-479, bod 20, a výše uvedené usnesení Nan Ya Plastics a Far Eastern Textiles *v.* Rada, bod 44). V tomto ohledu závisí možnost soudu Společenství posoudit hodnotu vykonané práce na přesnosti poskytnutých informací (usnesení Soudního dvora ze dne 9. listopadu 1995, Ahlström a další *v.* Komise, C-89/95 DEP, dosud nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí, bod 20, a výše uvedené usnesení Stahlwerke Peine-Salzgitter *v.* Komise, bod 31).

31 Ve světle předcházejících úvah je třeba stanovit částku různých kategorií nákladů řízení, jejichž náhrada je od Komise požadována.

32 Navrhovatelka v tomto bodě upřesňuje, že je celková částka 1 464 441,55 GBP bez daně (1 717 985,02 s DPH), jejíž náhradu požaduje, sestavena následovně:

	GBP
Specializované právní poradenství (J. Swift, QC a R. Anderson, barrister)	
Odměny	279 375,00
DPH	*48 890,62*
Právní poradenství (solicitoři)	
Odměny	850 000,00
Výdaje (kromě DPH)	19 509,68
DPH	*152 163,33*
Ekonomické poradenství (Lexecon)	
Odměny	281 051,52
DPH	*49 184,02*
Ekonomičtí experti (K. Binmore a D. Neven)	
Odměny	33 885,35
DPH	*3 305,50*
Poradenství pro doručování v Lucemburku	
Odměny a výdaje	620,00
Celkem	1 464 441,55 (bez DPH) *1 717 985,02 (včetně DPH)*

b) Právní poradci (barristeři a solicitoři)

Argumenty účastníků řízení

33 Z hlediska nahraditelných nákladů řízení týkajících se výdajů za právní poradce požaduje navrhovatelka nejprve náhradu 279 375 GBP za odměny vyúčtované dvěma barristery specializovanými na právo hospodářské soutěže (a to 150 500 GBP pro J. Swifta, QC, a 128 875 GBP pro R. Andersona), kteří se účastnili celého řízení před Soudem. K tomuto bodu zdůrazňuje, že jako před anglickými soudy je využívání služeb dvou barristerů k doplnění práce solicitorů odůvodněné významem a komplexností věci.

34 Navrhovatelka rovněž požaduje náhradu 850 000 GBP za odměny vyúčtované solicitorskou kanceláří Slaughter & May. K tomu uvádí, že skupina, která byla pověřena řízením, zahrnovala solicitora společníka (který odpracoval 413 hodin a 45 minut), kterému během celého řízení pomáhal jeden senior solicitor (který odpracoval 315 hodin a 25 minut) a jeden další solicitor (307 hodin bylo odpracováno na začátku řízení prvním solicitorem, který byl nahrazen jiným solicitorem, který odpracoval na konci řízení 204 hodin a 45 minut). Tato skupina rovněž využila několika koncipientů v různých stadiích řízení. Dva koncipienti tak odpracovali 115 hodin a 100 hodin a 15 minut ve stadiu žaloby, další koncipient odpracoval 193 hodin a 20 minut ve stadiu repliky a třináct koncipientů pracovalo od 15 minut do 35 hodin (tedy celkem 110 hodin a 30 minut), což se vysvětluje tím, že se jejich přidělení měnilo každé tři měsíce a že soudní řízení trvalo téměř tři roky. Navrhovatelka tak uplatňuje, že solicitorská kancelář věnovala věci 1 760 hodin a že jádro skupiny odpovědné za spis zůstalo v minimální velikosti umožňující zajistit klientovi řádnou službu.

35 Navrhovatelka upřesňuje, že ze 1 760 hodin práce vyúčtovaných 19 osobami solicitorské kanceláře, které se střídaly od přípravy žaloby na konci měsíce září 1999 do jednání dne 11. října 2001, bylo přibližně 500 hodin věnovaných přípravě analýzy Rozhodnutí a přípravě žaloby (od října do prosince 1999), přibližně 500 hodin analýze obhajoby a přípravě repliky (od března do dubna 2000), několik hodin bylo věnováno analýze duplíky (červen 2000), přibližně 100 hodin přípravě odpovědí na organizační procesní opatření (od července do srpna 2001) a přibližně 500 hodin studiu zprávy k jednání a přípravě na jednání, kterého se za účelem zastupování Airtours zúčastnilo pět osob (od září do října 2001).

36 Komise zpochybňuje jak počet zúčastněných advokátů (barristerů a solicitorů), tak výši odměn a počet vyúčtovaných odpracovaných hodin.

37 Pokud jde o počet advokátů, domnívá se, že pouze odměny dvou advokátů, nanejvýš pak tří, mohou být považovány za nahraditelné. Komise tak zdůrazňuje, že zaměstnání 19 osob z kanceláře Slaughter & May je výsledkem plýtvání silami. Ačkoliv Komise uznává, že pouze šest z těchto 19 osob věnovalo spisu mnoho času, má v každém případě za to, že je taková skupina větší, než je nutné. Navíc tuto skupinu doplnili dva barristeři, což je přehnané a není nezbytné. Tato skupina osmi osob totiž zahrnovala tři zkušené advokáty, ačkoliv by bohatě stačil jediný, podpořený malou kompetentní skupinou. Pro srovnání byl v Komisi spis připraven a prezentován jediným členem její právní služby za podpory dvou ekonomů generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž, kteří se správního řízení účastnili.

38 Pokud jde o počet hodin věnovaných spisu, Komise zpochybňuje, že bylo nutné nebo přiměřené mu věnovat více než 1 760 hodin (a dokonce mnohem více než 2 000 hodin, jestliže je zohledněna práce obou barristerů), zejména s ohledem na to, že advokáti zastupovali navrhovatelku již ve správním řízení, a byli tedy dobře

obeznámeni se skutkovým stavem projednávaného případu a ekonomickými otázkami. Rozdělení doby věnované na různé etapy soudního řízení navíc svědčí o plýtvání časem. Je tedy těžké pochopit, jak mohlo být nutné věnovat 500 hodin (přibližně tři měsíce práce) analýze Rozhodnutí a přípravě žaloby na neplatnost, nebo jak bylo možné strávit stejný počet hodin analýzou a odpovědí na vyjádření Komise k žalobě, pokud spis nemohl obsahovat nové prvky. 700 hodin se jeví přiměřenějších než 1 760 vyúčtovaných hodin.

39 Pokud jde o výši vyúčtovaných odměn, domnívá se Komise, že je přehnaná. Faktura na 850 000 GBP za 1 760 odpracovaných hodin představuje hodinovou sazbu ve výši téměř 500 GBP, a to pro všechny zúčastněné kategorie právníků (společníka, senior spolupracovníka, spolupracovníka a koncipienta). V rozhodné době však byly zřídka vypláceny odměny vyšší než 350 GBP, vyjma nejzkušenějších advokátů z nejznámějších kanceláří. V Bruselu jsou sazby advokátů specializovaných na právo Společenství obecně nižší. Hodinové sazby spolupracovníků (assistant solicitors) v zásadě nepřekračují, v závislosti na jejich zkušenostech, 200 GBP, přičemž se sazby koncipientů pohybují mezi 50 a 80 GBP. Při zohlednění obvyklého rozdělení úkolů mezi zkušenější a méně zkušené zaměstnance a skutečnosti, že zkušení advokáti jsou odměňováni lépe, by měla být přiměřená průměrná hodinová sazba skupiny výrazně nižší než 200 GBP.

Závěry Soudu

40 V projednávané věci si navrhovatelka zvolila nechat se zastupovat zároveň barristery („counsel") a solicitory. Žádá tedy náhradu 1 129 375 GBP jako nahraditelných nákladů řízení týkajících se výdajů na své právní poradce, a sice 279 375 GBP za odměny barristerů a 850 000 GBP za odměny solicitorů.

41 V důsledku toho přísluší Soudu, aby určil, zda a v jakém rozsahu tyto odměny představují výdaje, které byly nutné pro účely řízení před Soudem ve smyslu čl. 91 písm. b) jednacího řádu.

42 V tomto ohledu je třeba uvést, že v několika jurisdikcích common law, včetně jurisdikce Anglie a Walesu, se povolání advokáta vyznačuje skutečností, že se dělí na dvě části, jednak na solicitory a jednak na barristery, mezi nimiž donedávna existovalo rozdělení funkcí, které se doplňovaly, ale byly odlišné. Solicitor působil jako poradce svého klienta v mnoha právních oblastech; neměl právo vystupovat před vyššími soudy, mohl ale, pokud to bylo nutné, za tímto účelem využít služeb barristera. Barrister byl specializován na ústní zastupování ve věci a nemohl být najat přímo klienty.

43 Pokud jde o spory před soudy Společenství, byla relevantní profesní pravidla změněna, takže dnes neexistují právní ani etické překážky pro to, aby se účastník řízení mohl nechat zastupovat jak v písemné části řízení, tak v ústní části řízení výlučně buď solicitorem, nebo barristerem z Anglie nebo Walesu. Z toho však nevyplývá, že pokud se klient rozhodne nechat se zastupovat současně solicitorem i barristerem, nesmějí být odměny náležející jednomu či druhému považovány za výdaje nutné pro účely řízení ve smyslu čl. 91 písm. b) jednacího řádu.

44 Při určení výše nákladů řízení za těchto okolností Soudu přísluší, aby přezkoumal rozsah, v jakém byla plnění poskytnutá všemi dotyčnými poradci nutná pro průběh soudního řízení, a přesvědčil se, že zapojení obou kategorií poradců nevedlo ke zbytečnému zdvojení výdajů. Pokud se navrhovatelka jako v projednávaném případě pokouší svou žalobou dosáhnout zrušení rozhodnutí Komise přijatého na konci

správního řízení, během kterého byla zastupována stejnou skupinou právních poradců, sestávají nutné výdaje vynaložené před Soudem zejména z výdajů připadajících na přípravu a vyhotovení písemných podání a odpovědí na organizační procesní opatření nebo provádění dokazování nařízená Soudem a na účast na jednání.

45 Z toho vyplývá, že jestliže se například klient na radu svého solicitora rozhodne, že využije služeb barristera, aby mu poradil ohledně podání případné žaloby na neplatnost, a tento barrister je pověřen vyhotovit písemnosti a zastupovat klienta při ústní části řízení, omezují se nutné náklady solicitora na výdaje připadající na pověření barristera, na provedení aktů doporučených barristerem, na úpravu a předložení písemných podání a na účast na jednání.

46 V projednávaném případě zaprvé ze spisu vyplývá, že ačkoli jednotlivá vyúčtování odměn obou barristerů neumožňují určit počet hodin, které věci věnovali, tyto dokumenty nicméně obsahují stručný popis plnění učiněných na účet navrhovatelky. Vyúčtování odměn R. Andersona tak zmiňují přípravu poznámek k řízení před Soudem, studium dokumentů v různých stadiích řízení („perusing papers"), dobu strávenou v rámci jednání se solicitory („advising in conference") nebo s J. Swiftem, vyhotovení a opravu žaloby, vyhotovení repliky, rešerše a přípravu odpovědí na organizační procesní opatření, přípravu na jednání, jakož i výdaje na cestu a pobyt v Lucemburku. Také vyúčtování odměn J. Swifta vyjmenovávají četné činnosti v souvislosti s obsahem písemných podání („settling application" nebo „reading and considering rejoinder"), dobu strávenou projednáváním se solicitory nebo s R. Adersonem, pokud jde zejména o odpovědi na organizační procesní opatření, přípravu na ústní jednání, jakož i výdaje na cestu a pobyt v Lucemburku. Soud tedy konstatuje, že se práce barristerů týkala všech stadií soudního řízení.

47 Zadruhé je třeba uvést, že kromě dvou výše jmenovaných barristerů, se dotčené věci rovněž účastnili dva zkušení solicitoři disponující určitou zkušeností v oblasti práva hospodářské soutěže, kterým nepřetržitě pomáhali jeden solicitor (jeden solicitor na počátku řízení, dále jiný na jeho konci) a více než dvanáct koncipientů.

48 Navíc srovnání mezi počtem hodin věnovaných solicitorskou kanceláří různým stadiím soudního řízení a vyúčtováním odměn barristerů umožňuje konstatovat, že se práce solicitorské kanceláře ve značné míře překrývala s prací vykonanou barristery. Navrhovatelka například uvádí, že solicitorská kancelář věnovala 500 hodin přípravě žaloby, což představuje 62 pracovních dnů na základě 8 vyúčtovaných hodin denně. Vyúčtování odměn R. Andersona přitom uvádějí, že R. Anderson pracoval na vyhotovení nebo na opravě žaloby v době mezi 15. listopadem a 1. prosincem 1999 poté, co v době mezi 9. a 12. listopadem 1999 prostudoval různé dokumenty. Vyúčtování odměn J. Swifta rovněž uvádějí, že J. Swift pracoval na úpravě žaloby dne 29. a 30. listopadu 1999. Barristeři pracovali za stejných podmínek také na přípravě a vyhotovení repliky, i když navrhovatelka uvádí, že solicitorská kancelář věnovala přípravě tohoto písemného podání 500 hodin.

49 Současné využití dvou barristerů a dvou zkušených solicitorů tak do značené míry představuje duplicitu, neboť jejich práce měla zčásti stejný předmět.

50 Zatřetí je na místě připomenout, že solicitorská kancelář, stejně jako barristeři zastupovala navrhovatelku v rámci důkladného správního šetření. Navíc se písemná podání Komise omezovala na popírání argumentů navrhovatelky, aniž by byl uveden nový vývoj, který by mohl změnit analýzu prezentovanou v žalobě a v replice, což mohlo ulehčit práci barristerů a solicitorů v rámci soudního řízení.

51 S přihlédnutím k výše uvedenému se Soud domnívá, že počet odpracovaných hodin podle navrhovatelky věnovaných spisu je přehnaný a že v celém svém rozsahu nemůže představovat „nutné výdaje" ve smyslu čl. 91 písm. b) jednacího řádu.

52 Kromě toho je na místě zdůraznit, že informace o odměnách solicitorské kanceláře, uvedené navrhovatelkou, neupřesňují hodinovou sazbu vyúčtovanou různými kategoriemi osob zabývajícími se spisem, a sice jednoho solicitora společníka, jednoho senior solicitora, dvou solicitorů a několika koncipientů. Při absenci takové informace je třeba konstatovat, že pokud se požadovaná částka (850 000 GBP) vydělí počtem vyúčtovaných hodin (1 760), činí průměrná hodinová sazba těchto různých kategorií osob přibližně 483 GBP. Přitom, pokud hodinová sazba v takové výši může být v daném případě případně stanovena pro odměny za služby zvláště zkušeného odborníka, neuplatní se bezesporu na veškeré kategorie osob, které se zabývaly tímto spisem, jako senior solicitor, solicitoři a koncipienti, kteří odpracovali dohromady 1 346 ze 1 760 hodin vyúčtovaných solicitorskou kanceláří, což přestavuje více než 75 % práce.

53 Proto je spravedlivým posouzením odměn právních poradců nahraditelných Komisí stanovení jejich výše na 420 000 GBP, tj. 95 000 GBP, pokud jde o J. Swifta, 75 000 GBP, pokud jde o R. Andersona a 250 000 GBP, pokud jde o solicitorskou kancelář.

c) Ekonomičtí poradci a experti

54 Navrhovatelka tvrdí, že přizvání ekonomů k projednávané věci bylo nezbytné.

55 V tomto ohledu Soud uvádí, že s ohledem na hlavně ekonomickou povahu posouzení provedeného Komisí v rámci kontroly spojování podniků se může někdy účast ekonomických poradců nebo expertů specializovaných na tuto oblast doplňující práci právních poradců jevit jako nezbytná, a vyvolat tak náklady řízení, které jsou podle čl. 91 písm. b) jednacího řádu nahrazovány (viz v jiné hospodářské oblasti usnesení Soudu ze dne 8. července 1998, Branco *v.* Komise, T-85/94 DEP a T-85/94 OP-DEP, Recueil, s. II-2667, bod 27, a ze dne 17. září 1998, Branco *v.* Komise, T-271/94 DEP, Recueil, s. II-3761, bod 21).

56 Přesto je třeba konstatovat, že počet ekonomů podílejících se na soudním řízení je značný. Dotčené věci se totiž účastnila skupina tří ekonomických poradců, kterým pomáhalo několik výzkumných pracovníků, a dva další experti. Navrhovatelka ostatně nevysvětluje, jak mohla projednávaná věc vyžadovat účast pěti ekonomů.

i) Odměny Lexecon

– Argumenty účastníků řízení

57 Co se týče náhrady částky 281 051,52 GBP za odměny vyúčtované Lexecon, navrhovatelka poukazuje na to, že se tato kancelář účastnila stadia přípravy žaloby, repliky a odpovědí na organizační procesní opatření a že význam jejího přínosu vyplývá z rozsudku Airtours, zejména pokud jde o argumenty týkající se definice kolektivního dominantního postavení a nutnost určení odrazujícího mechanismu. V odpovědi na argument Komise, že není možné pochopit, proč Lexecon věnoval 1 501 hodin studiu spisu, když se již účastnil správního řízení, navrhovatelka uvádí, že účast Lexecon na tomto řízení umožňuje zajistit, že nebyl stráven čas zbytečným studiem.

58 Komise poznamenává, že částka požadovaná kanceláří Lexecon, která již poskytovala poradenství navrhovatelce v průběhu správního řízení, je značná. Podle Komise nebyla nová analýza nutná, neboť mezi ekonomickými otázkami vznesenými v rámci správního řízení a otázkami vznesenými před Soudem nebyl žádný rozdíl. Komise rovněž poznamenává, že navrhovatelka nebyla schopna prokázat, v čem Lexecon skutečně přispěl ke studiu spisu.

– Závěry Soudu

59 Je na místě konstatovat, že požadovaná částka 281 051,52 GBP pokrývá 1 501 hodin odpracovaných skupinou sestávající ze tří osob, jíž pomáhali někteří výzkumní pracovníci. Jediné informace, které navrhovatelka v tomto ohledu sdělila, vyplývají jednak z rozpisu práce vykonané členy skupiny pověřené spisem, tj. B. Bishopem (18 hodin za 360 GBP/hod), A. Overdem (643 hodin za 220 GBP/hod), D. Jackson (709 hodin za 180 GBP/hod) a „Research Economists/Associates" (131 hodin za 120 GBP/hod), a jednak z údaje, podle kterého se tato práce týkala „odborných služeb" uskutečněných od listopadu 1999 do října 2001 bez bližšího upřesnění.

60 Ačkoli povaha sporu mohla odůvodnit přítomnost ekonomického poradce ve všech stadiích řízení před Soudem, počet vyúčtovaných odpracovaných hodin se jeví jako přehnaný z důvodu účasti Lexecon na správním řízení a chybějícího upřesnění vyúčtování odměn předložených navrhovatelkou.

61 V důsledku toho je spravedlivým posouzením nahraditelných odměn stanovení jejich výše, pokud jde o Lexecon, na 30 000 GBP.

ii) Odměny profesorů K. Binmorea a D. Nevena

– Argumenty účastníků řízení

62 Co se týče náhrady částky 18 900 GBP za odměny profesora Binmorea, navrhovatelka připomíná, že se jeho práce týkaly zejména přípravy zprávy připojené k žalobě a zmíněné ve zprávě k jednání. Náklady způsobené těmito pracemi jsou tedy odůvodněné.

63 Rovněž tak co se týče náhrady částky 14 985,35 GBP za odměny profesora Nevena, navrhovatelka poznamenává, že se jeho práce týkaly zejména přípravy zprávy připojené k žalobě a zmíněné ve zprávě k jednání. Navíc se Soud několikrát opíral o jinou ekonomickou zprávu tohoto autora, která byla vyhotovena v rámci správního řízení. Náklady způsobené touto znaleckou činností jsou tedy odůvodněné.

64 Komise se domnívá, že příspěvky profesorů Binmorea a Nevena nebyly nutné. Zmínění jejich zpráv ve zprávě k jednání je obvyklé, neboť je to účelem tohoto typu dokumentu. Kromě toho navrhovatelka zdůvodňuje význam činnosti profesora Nevena, když odkazuje na vyjádření, které předložil v rámci správního řízení, a nikoli v rámci soudního řízení.

– Závěry Soudu

65 Nejprve je namístě uvést, že částka 18 900 GBP, požadovaná jako náhrada nákladů řízení týkajících se odměn vyúčtovaných profesorem Binmorem, se skládá jednak z částky 16 400 GBP za jeho příspěvek k přípravě dokumentace související se žalobou a jednak z částky 2 500 GBP za přípravu zprávy nazvané „The Failure of the Commission to Understand the Economics of Tacit Collusion", připojené k replice.

66 Vyúčtování odměn předložená navrhovatelkou však neposkytují žádnou informaci umožňující pochopit, v čem spočíval příspěvek profesora Binmorea k přípravě příloh žaloby. Různé ekonomické analýzy připojené k žalobě sestávaly z výňatků z různých příruček nebo časopisů. V tomto ohledu se Soud domnívá, že ačkoli mu tyto analýzy umožnily získat obecný ekonomický přehled o určitých aspektech dotčené věci, nemůže být výdaj 16 400 GBP za shromáždění takových dokumentů považován za nutný.

67 Co se týče zprávy nazvané „The Failure of the Commission to Understand the Economics of Tacit Collusion" připravené profesorem Binmorem a připojené k replice, Soud poukazuje na to, že tato zpráva zkoumala otázku ekonomických pojmů v souvislosti s tajnou dohodou, a může být tedy v rámci projednávané věci považována za nutnou.

68 V důsledku toho je spravedlivým posouzením nahraditelných odměn, pokud jde o profesora Binmoreho, stanovení jejich výše na 4 500 GBP (a to 2 000 GBP za přípravu dokumentů souvisejících s žalobou a 2 500 GBP za zprávu).

69 Soud dále uvádí, že částka 14 985,35 GBP požadovaná jako náhrada nákladů řízení za odměny vyúčtované profesorem Nevenem zaprvé zahrnuje částku 5 583,17 GBP za přípravu zprávy nazvané „Case No IV/M.1524 Airtours *v.* First Choice: an Economic Analysis of the Commission Decision", která byla připojena k žalobě, zadruhé částku 3 479,40 GBP za příspěvek profesora Nevena k přípravě repliky a přípravě zprávy nazvané „Airtours vs. Commission of the European Communities – Case T-342/99: Collective Dominance in the Commission's Statement of Defence, A Comment", která byla připojena k replice, a zatřetí částku 5 922,78 GBP za přípravu a účast na jednání.

70 V tomto ohledu Soud poznamenává, že příspěvky, které profesor Neven předložil v rámci soudního řízení, byly nutné pro to, aby Soud mohl disponovat přesnou, podrobnou a podloženou ekonomickou zprávou týkající se různých aspektů projednávané věci, pokud jde jak o Rozhodnutí, tak o obsah obhajoby.

71 Vzhledem k tomu, že náklady řízení týkající se odměn zaplacených profesoru D. Nevenovi byly pro účely řízení před Soudem objektivně nutné, musí být tudíž provedena náhrada částky 14 985,35 GBP vzniklé z tohoto titulu.

72 Závěrem je stanovení výše nahraditelných odměn za ekonomické poradce a experty navrhovatelky spravedlivým posouzením na 49 485,35 GBP (a to 30 000 GBP za příspěvek Lexecon, 4 500 GBP za příspěvek profesora Binmorea a 14 985,35 GBP za příspěvek profesora Nevena).

d) Výdaje na doručování v Lucemburku

73 Navrhovatelka požaduje náhradu 620 GBP za výdaje na doručování v Lucemburku, které představují nutné výdaje. Komise se k tomuto bodu nevyjádřila.

74 Jelikož výdaje na doručování v Lucemburku nutně vznikly v době, kdy byla žaloba podána, a jelikož jejich výše nebyla Komisí zpochybněna, je tedy třeba přiznat jejich náhradu.

e) Jiné výdaje kromě DPH

75 Navrhovatelka požaduje náhradu 19 509,68 GBP za výdaje spojené s jinými výdaji kromě DPH z důvodu, že se tyto výdaje týkají přiměřených výdajů za fotokopie, cestovné a pobyt (včetně výdajů týkajících se více než jednoho advokáta a ekonomických poradců), a musí být považovány za nutně vynaložené výdaje. Komise se k tomuto bodu nevyjádřila.

76 Jelikož tyto výdaje nebyly Komisí zpochybněny, je třeba je uznat jako nahraditelné náklady řízení a uložit jejich náhradu.

f) DPH

77 Navrhovatelka požaduje náhradu 253 543,47 GBP za výdaje spojené s DPH zaplacenou z nahraditelných nákladů řízení, která se také nahrazuje (výše uvedené usnesení Leeuwarder Papierwarenfabriek *v.* Komise, bod 4).

78 Komise zpochybňuje tuto analýzu a uvádí v tomto ohledu bod 20 usnesení Soudního dvora ze dne 16. prosince 1999, Hüls *v.* Komise (C-137/92 P-DEP, dosud nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí).

79 Soud uvádí, že vzhledem k tomu, že je navrhovatelka plátcem DPH, má nárok na vrácení DPH zaplacené za nakoupené zboží a služby u finančních úřadů. DPH pro ni tedy nepředstavuje výdaj, a tudíž nemůže požadovat náhradu DPH zaplacenou z nákladů řízení nahraditelných Komisí podle čl. 91 písm. b) jednacího řádu. DPH zaplacená z odměn a výdajů advokáta nemůže být nahrazena, neboť není zpochybněno, že navrhovatelka mohla z tohoto titulu zaplacené částky odečíst, a nemusela je tedy nést (viz, v tomto smyslu, výše uvedené usnesení Hüls *v.* Komise, bod 20).

Závěr

80 Vzhledem k výše uvedenému je částka nákladů řízení, jejichž náhradu navrhovatelka od Komise požaduje, stanovena na 489 615,03 GBP bez DPH, a to 420 000 GBP za odměny právním poradcům (95 000 GBP, pokud jde o J. Swifta, 75 000 GBP, pokud jde o R. Andersona, a 250 000 GBP, pokud jde o solicitorskou kancelář), 30 000 GBP za odměny Lexecon, 4 500 GBP za odměny profesoru Binmoremu, 14 985,35 GBP

za odměny profesoru Nevenovi, 620 GBP za výdaje na doručování, a 19 509,68 GBP za jiné výdaje kromě DPH.

81 Jelikož tato částka zohledňuje všechny okolnosti věci až do okamžiku přijetí tohoto usnesení, není namístě rozhodovat zvlášť o náhradě výdajů vynaložených navrhovatelkou v tomto řízení o určení výše nákladů řízení (viz, v tomto smyslu, výše uvedená usnesení Groupe Origny *v.* Komise, bod 44, a Nan Ya Plastics a Far Eastern Textiles *v.* Rada, bod 49).

Z těchto důvodů

SOUD (pátý rozšířený senát)

rozhodl takto:

Celková částka nákladů řízení, kterou má Komise nahradit Airtours, se stanovuje na 489 615,03 GBP (čtyři sta osmdesát devět tisíc šest set patnáct liber šterlinků a tři pence).

Vyhotoveno v Lucemburku dne 28. června 2004.

Vedoucí soudní kanceláře — Předsedkyně

H. Jung — P. Lindh